

ARM PT 440

Saaremaa Põllumeeste Reptselts.

Juurvilja kasvatuse lendleht.

Raswatage juurvilja!

Sest:

- 1) Kõik koduloomad, nii hästi lüpsilehm kui muneja kana, kui nad kasu põllumehele peavad andma, tahavad tingimata **alati mahlast toitu saada**. Suvel annab loodus rohu, talvel wõib selle aset täita ainult juurwili.
- 2) Ühe tiinu odrapõlluga wõib ära elatada **kaks** lehma, ühe tiinu juurwilja põlluga **kahetša** lehma.
- 3) Odra juured wõtawad oma toiduse **poole jala** sügawuselt; juurwilja juured lähewad toidu järele kuni **poolteistme jalani** maa sisse.
- 4) Terawili tüütab põllu ära ja põld ajab umbrohtu täis, kui wahetse peal põllul juurwilja kaswatada, siis jääwad umbrohud wahetse maks ja wiljasaak saab palju suurem.

Algaja juurwilja kaswataja

peab teadma:

- 1) Ei tohi ilmaski liig laialt juurwilja maha teha, sest juurwili ei kaswa muidu kui tahab oma eest suurt **hoolitsemist** saada, ja see töö tuleb teha jellajal kui põllumehel kibe heinaaeg on. 100 ruutjälga hästi korras peetud juurwilja põldu wõib anda **500—600 puunda juurikaid**.

6 5268975X
Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

- 2) juurwili nõuab maa wahetamist, sellepärast peab teda põllule küllima ja iga aasta ise koha kasvatama.
- 3) et juurwili nõuab juure saagi andmiseks ka palju wäetust, sellepärast peab põllule tugewa korra laudajõnnikut andma, peale selle weel 1 pd. kali soola ja 1 pd. superfoswaati 100 ruutsülla peale enne külwi tegemist sisse äestama ja peale juurikate harwendamist paar lorda wirtsaweeaga kastma ehk 1/2 pd. tsihilisalpétrit peale küllima.
- 4) et juurwili palju **niiskust** tarwitab, sellepärast peab maad hästi sügawalt läbi harima. Et fewadine küünd maad palju kuiwatab, siis peab juurwilja maa juba sügisel walmis küündma ja laudajõnnikuga wäetama.
- 5) misjulgust seemet maha teha, sest kõik juurwiljad ei kaswa igal pool ühesuguselt hästi. Sügawalt haritud põldudele wõib teha pikema kaswuga juurikaid, madalalt haritud põldudele peab lühema kaswuga juurwilja tegema.

Mullamaal kaswawad hästi naerid, peedid, kaalikad, porgandid, s. o. kõik juurwiljad.

Kaskel sawimaa wõib ainult kaalikaid soowitada.

Sawi mullamaal kaswawad hästi peedid.

Rammutatud liiwa mullamaal wõiwad porgandid suurt ja hääd saaki anda ja lahjemal liiwamaal wõiks ainult naeristega katset teha.

- 6) kust hääd seemet saada, sest wõib ette tulla, et halwa seemne pärast põld tühjaks jääb. Sordipuhast ja idanemise wõimulist seemet saab Saaremaa Majandus-Ühisusest.
- 7) millal kõige parem aeg on juurwilja maha teha, sest sellest ripub ka saagi rohkus. **Porgandid** kui pikema kaswuajaga taimed tulewad maha teha, kui põld ja ilmad lubawad, juba enne kaera külwi — mai algul.

Peedid selle järele — maikuu keskpaigas ja **kaalikad, naerid** — maikuu lõpu poole. Beetisi ja kaalikaid wõib ka taimest istutada, selleks tuleb warakult seeme taimelawasze küllida. Põllule küllwamise juures kulub 100 ruutsülla peale porgandi seemet 1/2 naela, naeri ehk kaalika seemet 1 nael, peedi seemet 2 naela.

- 8) kuidas juurwilja maha teha, sest juurwilja põld nõuab ka kaswu ajal harimist. Mäti peab juurwilja külwi tegema ridade wiisi

18—20 tolli rea wahedega. Kuiwal maal — ilma wagudest ja niiskel maal wagude peale. Et juurwilja seeme sügawale mulla sisse ei satuks, siis weetakse teiba otsaga wao harjale ehk tasele maale tolli sügawune sooneke, pannakse seemned sisse, tõmmatakse rehe seljaga natukene mulda peale, rullitakse põld finni ja külw on maas. Kui juba külwimasin on muretses, siis läheb asi palju lihtsamalt.

- 9) juurwilja põld tahab hääd hoolitsemist saada. Kui pea kui umbrohi tärkab, ehk suure wihma järele maa kooriku peale on tõmbunud, peab kohe töölaiega juurwilja põllu üle käima, et umbrohu ära hävitada ja koorukest kohedaks teha. Seda tööd tuleb suwe jooksul ette 3—4 korda, niitama kui juurwilja lehed juba maa ära warjavad.

Juurwilja külw tuleb kohe arwendada, kui taimetel 4—5 kasvulehte küljes on. Esimese harwendamise juures tuleb salka jätta 4—5 taimet; Teine harwendamine tuleb teha kui taimed hää kapsa suurused on ja siis ei tohi koha peale mitte kunagi rohkem kui üks taim jääda. Võpulistult harwendatud taimete wahel peab olema peedil, naeril, kaalikal 7—10 tolli, porgandil 3—4 tolli.

- 10) juurwilja võib talweks hoida niisama kui kartulit, ainult rohkem õhku peavad saama, et palawaks ei lähe. Wesisemad juurwiljad, näit. naerid tulewad warem ära sööta, peedid, kaalikad ja porgandid seisawad paremini üle talwe.

Ruut juhatust saada.

Sgas maakonnas on ametis instruktoriges kes maksuta nõu ja juhatust annawad. Kõige kontroll-assistentidelt, tellige ajakirja „Põllumees“ mis E. Põllumeeste Reffeltsi poolt välja antakse ja kõige odavam põllumajandusline ajakiri on 2 korda kuus ilmudes maksab „Põllumees“ ajunikuks 50 mk. aastaks teistele 150 mk; „Saaremaa“ kaasandena 100 mk., „Raja“ kaasandena 80 mk. Tellida võib igalt instruktorigelt ja postkontorigelt.

- 2) juurwili nõuab maa wahetamist, sellepärast peab teda põllule küllima ja iga aasta ise kohas kasvatama.
- 3) et juurwili nõuab suure saagi andmiseks ka palju wäetust, sellepärast peab põllule tugewa korra laudasõnnikut andma, peale selle weel 1 pd. kali soola ja 1 pd. superfoswaati 100 ruutsülla peale enne külwi tegemist sisse äestama ja peale juurikate harwendamist paar lorda wirtsaweega kastma ehk 1/2 pd. tsihilisalpetrit peale küllima.
- 4) et juurwili palju niiskust tarwitab, sellepärast peab maad hästi sügawalt läbi harima. Et kewadine künd maad palju kuivatab, siis peab juurwilja maa juba sügisel walmis kündma ja laudasõnnikuga wäetama.
- 5) misjuguft seemet maha teha, sest kõik juurwiljad ei kaswa igal pool ühesuguselt hästi. Sügawalt haritud põldudele wõib teha pikema kaswuga juurikaid, madalalt haritud põldudele peab lühema kaswuga juurwilja tegema.

Mullamaal kaswawad hästi naerid, peedid, kaalikad, porgandid, j. o. kõik juurwiljad.

Rasket sawimaal wõib ainult kaalikaid soowitada.

Sawi mullamaal kaswawad hästi peedid.

Rammutatud liiwa mullamaal wõiwad porgandid suurt ja hääd saaki anda ja lahjemal liiwamaal wõiks ainult naeristega katset teha.

- 6) kust hääd seemet saada, sest wõib ette tulla, et halwa seemne pärast põld tühjaks jääb. Sordipuhast ja idanemise wõimulist seemet saab Saaremaa Majandus-Ühisusest.
- 7) millal kõige parem aeg on juurwilja maha teha, sest sellest ripub ka saagi rohkus. Porgandid kui pikema kaswuajaga taimed tulewad maha teha, kui põld ja ilmad lubawad, juba enne kaera külwi — mai algul.

Peedid selle järele — maikuu keskpaigas ja kaalikad, naerid — maikuu lõpu poole. Beeti ja kaalikaid wõib ka taimest istutada, selleks tuleb warakult seeme taimelawasse küllida. Põllule külwamise juures kulub 100 ruutsülla peale porgandi seemet 1/2 naela, naeri ehk kaalika seemet 1 nael, peedi seemet 2 naela.

- 8) kuidas juurwilja maha teha, sest juurwilja põld nõuab ka kaswu ajal harimist. Mäti peab juurwilja külwi tegema ridade wiisi

18—20 tolli rea wahedega. Kuiwal maal — ilma wagudest ja niiskel maal wagude peale. Et juurwilja seeme sügawale mulla sisse ei satuks, siis weetakse teiba otjaga wao harjale ehk tasasele maale tolli sügawune sooneke, pannakse seemned sisse, tõmmatakse rehe seljaga natukene mulda peale, rullitakse põld kinni ja külw on maas. Kui juba külwimasin on muretssetud, siis läheb asi palju lihtsamalt.

- 9) juurwilja põld tahab hääd hoolitsemist saada. Kui pea kui umbrohi tärkab, ehk suure wihma järele maa kooriku peale on tõmbunud, peab kohe töölasega juurwilja põllu üle käima, et umbrohu ära häwitada ja koorikest kohedaks teha. Seda tööd tuleb suwe jooksul ette 3—4 korda, niikaua kui juurwilja lehed juba maa ära warjavad.

Juurwilja külw tuleb kohe arwendada, kui taimetel 4—5 kaswulehte küljes on. Esimese harwendamise juures tuleb salka jätta 4—5 taimet; Teine harwendamine tuleb teha kui taimed hää kapi suurused on ja siis ei tohi koha peale mitte kunagi rohkem kui üks taim jääda. Lõpulistult harwendatud taimete wahel peab olema peedil, naeril, kaalikal 7—10 tolli, porgandil 3—4 tolli.

- 10) juurwilja wõib talweks hoida niisanima kui kartulit, ainult rohkem õhku peawad saama, et palawaks ei lähe. Wesisemad juurwiljad, näit. naerid tulewad warem ära lõigata, peedid, kaalikad ja porgandid seisawad paremini üle talwe.

Kust juhatust saada.

Igas maakonnas on ametis instruktorid kes maksuta nõu ja juhatust annawad. Kõige kontroll-assistentidest, tellige ajakirja „Põllumees“ mis E. Põllumeeste Kesksestsi poolt välja antakse ja kõige odavam põllumajandusline ajakiri on 2 korda kuus ilmudes maksab „Põllumees“ ajunikele 50 mk. aastaks teistele 150 mk.; „Saaremaa“ kaasandena 100 mk., „Raja“ kaasandena 80 mk. Tellida wõib igalt instruktorilt ja postkontorist.

===== Koik põllupidajad =====

ostavad omad kaubad

Saaremaa Majandus-Ühifusest

Kuresaares Kauba nül. 10,

sest Majandus-Ühifuse ülesanne seisab selles, et põllumeestele täisväärtuslist kaupa odavalt kätte muretseda.

Üga põllupidaja kohus on astuda Saaremaa Majandus-Ühifuse liikmeks ja kaasa mõjuda selleks, et Ühifuse asi edeneks.

Ükski põllupidaja ei saa kahetsema, kui ta sisse maksab Saaremaa Majandus-Ühifuse osamaksuks 1000 marka ja sisseastumise maksuks 100 marka, sest paarikümnetuhandelise ostu pealt saab ta selle aasta pärast ostupreemia näol tagasi.

Põllupidajal-liikmel on lootus hädakorral — rahapuudusel juhatusel nõusolekul kaupa võlgu saada.

Põllupidajad tulgu ja saagu praegu kohe riiklifel toetusel odra- ja kaeraseemet, väetisaineid jõutoite ja masinaid, milleks wallawalituselt warandusliffe seisukorra kohta igalühel tunnistus nõutada tuleb.

Kas teawad kõik Saaremaa põllupidajad, et Saaremaa Majandus-Ühifuse ülesandeks on püüda nende saadusi parematel tingimistel turule toimetada? Praegu saadab S. M. Ü. iga laewa sõidu korral elusfigu wälja, makstes 30—32 m. elussea naelast. Ühismüügi juures võib sea müüja kõrgemat hinda saada.

Põllupidaja peaks rahuldatud olema, kui talle Saaremaa Majandus-Ühifusest maksetakse aasta peale laenatud raha eest 12% ja lühema aja peale laenuks antud raha pealt 10%.

Üga põllupidaja — Saaremaa Majandus-Ühifuse liige taganegu sellest kauplusest, kus ilmaasjata halba tema Ühifuse wastu räägitakse ja ärgu lastu ükski liige ennaft eksitada, waid tulgu ja jelaugu asju iseomas ühifuses.